

Splošni pregled

Bulgarska Sbirka naznanja v 6. broju tekočega (XI.) letnika Aškerc v „Četrtri zbornik poezij“. Izvestitelj H. H. piše: „G. Aškerc, slovenski pesnik, avtor cele vrste pesniških del, potnih beležk in prekrasne, globoke refleksije polne lirične drame „Zlatorog“, nam podaje novo zbirko stihov, ki so posebne važnosti za nas Bolgare. V tem krasnem izdanju je med drugim en ciklus 13 pesmi pod naslovom „Rapsodije bolgarskega goslarja“, kjer so sijajno očrtani dogodki naše vstaje . . . Treba da zahvalimo dičnega slovenskega pisatelja za iskreno sočuvstvo, s katerim je spesnil epopejo bolgarske vstaje. Gosp. Aškerc pozna, to se vidi, dobro povest našega narodnega vstajenja izza dobe vstaje. Nadejamo se, da se bodo naši mladi pesniki zainteresovali za te poezije in jih skoro prevedli za bolgarske čitatelje.“

Dr. —ič.

Slavjanski Věk, Vergunova smotra, ima v broju 81. prevode Gregorčičevih pesmi „Njega ni“ (Nět je go) in „Naša zvezda“, Kastelčeve „V somraku“ (V sumerki) in Aškercvega „Izleta“.

Dr. —ič.

Jugoslovanski dijaški kongres in jugoslovanska umetniška razstava v Belgradu. V dneh 18., 19. in 20. septembra t. l. bo v Belgradu jugoslovanski dijaški kongres, obenem pa se odpre tudi jugoslovanska umetniška razstava. Ker se bo tedaj vršilo tudi kronanje kralja Petra I., je pričakovati, da bode prestolica kraljestva srbskega tiste dni prenapolnjena slovanskih gostov. Naj bi pognale pri tem bratskem sestanku nove kali medsebojne ljubezni, odprle se po medsebojni izpodbuji jugoslovanski umetnosti nove perspektive! —

Družba sv. Mohorja je letos, kar se tiče števila udov, krasno napredovala. Šteje jih namreč 84.598, za 8540 več nego lani. Posebno veselo znamenje je dejstvo, da se je število udov pomnožilo celo na Koroškem, kjer slovenska stvar sicer tako propada. Dokler bode ljudstvo čitalo slovenske knjige, tudi na Koroškem še ni vse izgubljeno! — Še par let tak napredek in ponosno število 100.000 udov, ki se ga po tihem že dolgo želi marsikatero rodoljubno srce, bo doseženo! —

Čop knjižničar v Celovcu? Ni ravno bogsigavedi kako važno, a napaka je napaka, četudi vmanj važnih stvarih, in treba jo je izpraviti. Zlasti pa je napaka neprilичna v šolski knjigi, iz katere se mladina poučuje, kajti na ta način se napaka neizmerno hitro razširja. — Tako neprilичno napako je čitati na 201. strani slovenske slovstvene čitanke v temle besedilu: „Po dovršenih naukih je postal (Čop) leta 1820. humanitetni profesor na Reki, a dve leti pozneje v Lvovu, kjer je naposled bil začasni profesor grščine in latinščine na vseučilišču. Odondod je prišel za knjižničarja v Celovec (1823), dobil potem mesto profesorja poetike na ljubljanski gimnaziji (1827), a črez dve leti je postal knjižničar licejske knjižnice v Ljubljani.“

Da se ta kriva trditev ne širi dalje, se mi zdi umestno dotične razmere nekoliko pojasniti.

Kot drugoletnik v teologiji je vložil Čop dne 5. septembra 1819 prošnjo za učno mesto nemščine na liceju v Zadru na podlagi konkurza z dne 2. septembra 1819. Nato je dobil 25. aprila 1820 obvestilo, da se je zadrsko mesto podelilo drugemu soproslcu, njemu pa da se je z najvišjim odlokom z dne

21. marca 1820 odkazalo mesto učitelja nemščine na gimnaziji v Dubrovniku s šolskim letom 1820/21 pričenši (s 500 fl.). Temu obvestilu je bil dodan poziv: „binnen 4 Wochen sich kategorisch zu äußern, ob Sie diese Ihnen höchsten Orts gnädigst zugetheilte Lehrstelle anzunehmen wünschen“. Te ponudbe Čop, kakor je razvidno, ni sprejel, kajti dne 12. maja 1820 je prosil na podlagi konkurza z dne 2. decembra 1819 ponovoma za eno izmed dveh izpraznjenih mest humanitetnega učitelja na Reki. Rešitev te prošnje mu je došla iz Trsta dne 2. oktobra 1820 — in sicer ugodna.

Z najvišjim odlokom z dne 7. septembra 1820 se je podelilo Matiju Čopu, tedaj bogoslovcu tretjega leta, izpraznjeno mesto humanitetnega učitelja na gimnaziji na Reki z letno plačo 600 fl. Ker se tukaj ni čutil popolnoma zadovoljnega, je prosil dne 8. junija 1822 za enako mesto na drugi gimnaziji v Lvovu ter je z odlokom učne dvorne komisije z dne 22. septembra 1822 zaproseno mesto tudi dobil; tukaj je imel 800 fl. letne plače. Toda tudi v Lvovu mu ni ugajalo in dne 24. januarja 1823 je vložil prošnjo za izpraznjeno knjižničarsko mesto na celovškem liceju; tega mesta pa ni dobil, ampak je bil z odlokom z dne 2. avgusta 1824, števil. 19037 za knjižničarja v Celovcu imenovan Jožef Sperl, ki je pa že dne 17. januarja 1825 umrl. Nato se je dne 19. februarja 1825 konkurz iznova razpisal, a tega konkurza se Čop, ki je bil ravno pred nekaj dnevi (11. februarja) vložil prošnjo, da se mu podeli učna stolica za nemški jezik in slovstvo na vseučilišču v Padovi, ni več udeležil. V Celovcu je med tem knjižničarsko mesto začasno opravljal profesor Matija Eigl do novembra 1827. Šele dne 5. novembra je prevzel vodstvo knjižnice definitivno Budik. —

Učne stolice na padovskem vseučilišču Čop ni dosegel. Pač pa so mu septembra istega leta poverili začasno profesuro grškega in latinskega jezika na lvovskem vseučilišču in dva meseca pozneje je prevzel tudi še namesto obolelega profesorja Mausfa predavanja iz splošne avstrijske zgodovine ter iz zgodovinskih pomožnih znanstev. Dasi je bil poučevanja na gimnaziji zdaj prost in je bilo tam poskrbljeno za suplenta, je vendar moralo tolikostransko delovanje na vseučilišču zanj biti zelo naporno in utrudljivo. Poleg tega so mu delali sitnosti glede remuneracije, oziroma vseučiliške suplentnine. Solnčni jug in bližina doma sta ga mikala. Zopet se je spustil v konkurz ter dne 28. marca 1826 prosil za učno stolico nemščine v Benetkah, kamor ga je zlasti vabila bogata knjižnica sv. Marka. Prosil je obenem, da bi ga oprostili konkurznega izpita. Tej njegovi prošnji se ni ugodilo in dne 15. junija je dobil odgovor: „Videti je, da se naslanja Vaša prošnja na mnoge napačne domneve; če se Vam te krive domneve razjasnijo in izpravijo, boste javaljne pri volji prošnjo vzdržati. Plača na liceju v Benetkah znaša samo 600 fl. brez kake pravice do povišbe in remuneracija za 3. tečaj kvečemu 200 fl., a to je zavisno od tega, da li se sploh oglasi za tretji tečaj zadostno število sposobnih učencev. Če bi šlo samo za to, da li ste zmožni dajati predpisom primeren pouk o nemškem jeziku in literaturi, tedaj bi bilo mogoče Vašo prošnjo, da se Vam brez konkurzne preskušnje prizna sposobnost, še jemati v poštev, toda pri učiteljih te stroke v lombardsko-beneškem kraljestvu se zahteva tudi docela gladko in popolno znanje italijanščine v govoru in pismu, o čemer niste doprinesli zadostnega izpričevala. Če se torej vkljub svojemu sedanjemu dosti višjemu plačilu zadovoljite z naštetimi dohodki službe v Benetkah in si upate doprinesiti zadovoljivo izpričevalo o znanju laščine, lahko brez ovire, predno potečeta dva meseca, svojo prošnjo obnovite.“

Že prej, namreč dne 20. februarja 1826 je bil prosil za izpraznjeno mesto humanitetnega profesorja v Ljubljani, a obenem, da naj se mu konkurzni izpit izpregleda. Toda zastoj. Dne 21. septembra 1826 je zopet obnovil prošnjo za Ljubljano. Na to prošnjo je dobil odgovor dne 16. novembra 1826 in povedalo se mu je, „daß gegenwärtig keine Humanitäts-Lehrstelle in Laibach erledigt ist und Sie keinen Dispens von einer humanistischen Konkursprüfung bedürfen, da Sie wirklicher Humanitätslehrer sind, und die Verordnung, welche Ihre Bitte veranlaßte, nur höhere, aber nicht Gymnasiallehrämter beziele.“

Leta 1827. sta se zopet v Ljubljani s povišbo Elija Rebitscha in z umirovljenjem Jurja Eislerja izpraznili dve humanitetni učni mesti. Zdaj se je izpolnila Čopova želja. Z dekretom učne dvorne komisije z dne 30. julija 1. 1827, št. 3621 je bil premeščen v Ljubljano z letno plačo 800 fl. Po smrti Matija Kalistra se mu je potem 15. novembra 1828 poverilo začasno vodstvo licejske knjižnice poleg učiteljevanja. Ko so pozneje razpisali knjižničarsko mesto, je poprosil Čop zanje 7. februarja 1829. In šele z najvišjim odlokom z dne 8. junija 1830 je bil stalno nameščen kot knjižničar, oziroma varuh knjižnice; imel je 800 fl. letne plače in prosto stanovanje v licejskem poslopju. Mirovati mu pa tudi sedaj ni dalo, hrepenel je više. Dne 5. julija 1832 je prosil za izpraznjeno mesto I. varuha na c. kr. vseučiliški knjižnici na Dunaju in dne 14. junija 1834 je kompetiral zopet na Dunaj. Z najvišjim odlokom z dne 23. decembra 1837 se je podelilo dotično mesto prvemu skriptorju c. kr. dvorne knjižnice Francu Lechnerju. Med tem je bila Čopa že smrt ugrabila v tolmačevskih tolmunih (6. julija 1835). Prošnja s prilogami je dospela nazaj dne 14. marca 1838 z opombo: „Die Beilagen des diesfälligen Kompetenzgesuches vom 14. Juny 1834 sind den hinterlassenen Erben des seither verstorbenen k. k. Lyceal-Bibliothekars Mathias Zhop zu Handen des Dr. Preschern zuzustellen.“

Čop torej ni bil nikdar knjižničar v Celovcu, samo kompetiral je enkrat za to mesto, toda brez uspeha. — *L. P.*

Gospod Chrzanowski, odvetnik v Poznanju, ki je pred par leti posetil tudi Ljubljano, je dne 29. maja govoril znamenit govor zoper novi pruski zakon o nedeljivosti posestev, ki je naperjen proti Poljakom. Znamenit je ta govor, ker ni le poljski, ampak i slovanski in pred vsem tudi slovenski. V tem govoru se ozira namreč na Slovence, češ: „Evo Slovence, mali narod slovenski, narod brez zgodovine, brez spominov nepremaganosti in svobode. Izgubil je mnogo zemlje, a zdaj je tega konec, od nedavna se bojuje z uspehom in zavrača neprijateljske čete. Iz ljudstva — nima plemstva — iz ljudstva so izšli ti delavci, oboroženi v silo dela in prosvete, v razum in oduševljenost“. Da bi tako bilo!

Zanimiv je ta slovanski glas med Poljaki, ki se končuje z besedami: „Vsak narod slovanski, boreč sa za zemljo na zahodu, sme drugim reči: „Za svojo in vašo se vojskujemo zemljo“. (Kuryer Poznański, 1. jun. 1904.) —x—

